

В умовах демократизації сучасної освіти цілком закономірним стає пошук шляхів удосконалення змісту навчального процесу, надання йому сучасного європейського характеру. Тому правове виховання в школі – це цілий комплекс заходів, спрямованих на формування громадянина, здатного приймати свідоме рішення та впливати на життя суспільства [2, с. 126].

І тому у цьому навчальному процесі, коли зростає роль правової компетентності, школа повинна допомогти дитині у становленні останньої як повноправного члена суспільства, тобто громадянина своєї країни, який уміє критично мислити й аналізувати крізь призму власного бачення правового розв'язку ситуацій.

Саме тому правове виховання у школі покликане навчити учнів:

- реалізувати і послідовно обстоювати свої права;
- застосовувати процедури і технології захисту власних інтересів, прав і свобод інших людей;
- виконувати громадянські обов'язки в межах місцевої громади, держави та її політичних інститутів;
- використовувати способи діяльності й моделі поведінки, що в межах чинного законодавства України відповідають інтересам самореалізації особистості та захищають її права;
- виробляти навички власного життєвого вибору;
- формувати здатність до рефлексії;
- формувати здатність до саморегуляції (самоосвіти, самовиховання, самооцінки).

Усе це свідчить про те, що сучасна загальноосвітня школа – це школа насамперед правової компетентності особистості, яка не просто готує дитину до життя: вона виховує свідомого та активного громадянина, який в процесі навчання оволодіває ключовими компетентностями, без яких неможлива його інтеграція в динамічний і мінливий світ.

Список використаних джерел та літератури:

1. Кічук Я. В. Правова компетентність майбутнього фахівця – пріоритетне завдання громадянської освіти у вищій школі // Вісник Львів. Ун-ту. – 2008. – Вип. 23. – С. 141–147.
2. Кічук Я. В. Експериментальний підхід до формування правової компетентності майбутніх соціальних педагогів: своєрідність, деякі результати запровадження // Наукові записки. – Вип. 88. – С. 124–129.
3. Сидоренко С. Правове виховання та правова освіта у навчальних закладах // Історія України. – 2009. – № 36. – С. 1–8.
4. Сидорчук І. Формування громадянської й правової компетентності на уроках правознавства // Історія України. – 2007. – № 48. – С. 7–9.
5. Терещенко О.Л. Формування життєвих компетенцій під час проведення тижня правих знань // Історія та правознавство. – 2006. – № 28. – С. 19–29.
6. Тиждень історії та правознавства в школі / Упор. Н.І. Харківська. – Х.: Вид.тр. «Основа», 2004. – 128 с.

Собчук Н.М.,
директор школи
Радченко К.О.,
практичний психолог
Фещина С.В.,
соціальний педагог

Шепетівської ЗОШ №1 ім. М.Островського

Кодекс безпечного освітнього середовища Шепетівської ЗОШ №1: від теорії до практики

Сучасне суспільство бачить освітній заклад не лише як середовище навчання, а як центр всебічного розвитку особистості, осередок безпеки і комфорту, сприятливого соціально-психологічного клімату для учасників освітнього процесу. Створення

безпечного та комфортного освітнього простору є одним із пріоритетних напрямків розвитку сучасного освітнього закладу. Наскрізнюю лінією через освітній простір сучасної школи проходить навчання дітей і дорослих безпечній взаємодії в освітньому просторі, захист усіх учасників освітнього процесу від будь-яких форм насильства, створення комфортного, мотивуючого середовища, яке відповідає вимогам пожежної, санітарно-епідеміологічної, екологічної безпеки.

Ключові слова: КБОС – Кодекс безпечного освітнього середовища, безпека, комфорт, проект, простір.

Становлення української державності, інтеграція у європейське співтовариство передбачають орієнтацію на Людину, пріоритети духовної культури, здоров'язбереження, формування конкурентноспроможного випускника освітнього закладу. Саме тому Шепетівська ЗОШ №1 працює за власне розробленою моделлю Школи європейської освіти та культури, одним із пріоритетних завдань якої є створення безпечного та комфортного освітнього середовища. Адже за сучасних швидкозмінних умов освітнє середовище школи не існує ізольовано від зовнішніх та внутрішніх впливів, що можуть спричиняти як позитивний результат, так і нести деструктивні загрози, небезпеки й ризики. Сьогодні суспільство очікує від школи не лише статусу освітнього ресурсу, а й простору розвитку та співпраці, осередку успішних, креативних і щасливих людей. Такий освітній заклад можливий лише в атмосфері фізичного комфорту, сприятливого соціального та психологічного клімату, що підтримує особистість, яка розвивається, вчасно реагує на її потреби та з повагою ставиться до її особливостей. Тобто мова іде про безпечне освітнє середовище і спільно вироблені та прийняті правила життєдіяльності у цьому середовищі. [1, с.4-5]

З цією метою у школі розроблено, погоджено педрадою, затверджено наказом директора Кодекс безпечного освітнього середовища – КБОС (рішення педагогічної ради від 28.08.2020 року, протокол № 13), головною метою якого є навчання дітей і дорослих безпечній взаємодії в освітньому просторі, захист усіх учасників освітнього процесу від будь-яких форм насильства, створення комфортного, мотивуючого середовища, яке відповідає вимогам пожежної, санітарно-епідеміологічної, екологічної безпеки.

З метою реалізації Кодексу безпечного освітнього середовища та створення у школі безпечних та комфортних умов, видано наступні накази:

- Про затвердження заходів на виконання нового Санітарного регламенту (№ 07-од від 12.01.2021)
- Про призначення уповноваженої особи для здійснення реагування у випадках насильства (№ 36-од від 27.01.2021)
- Про призначення уповноваженої особи щодо протидії домашньому насильству над дітьми та реагування у разі виявлення насильства(звернення) за значеним фактом (№ 299-од від 08.09.2021)
- Про організацію харчування учнів в умовах карантину та запобігання харчових отруєнь в ЗОШ№1 (№ 259-од від 30.08.2021)
- Про роботу закладу в умовах карантинних обмежень у 2021/2022 н.р. (№ 298-од від 08.09.2021)
- Про створення розвиваючого, мотивуючого освітнього середовища у ЗОШ№1 у 2021-2022н.р. (№ 352 – од від 06.10.2021)
- Про створення безпечного інформаційного простору в системі освіти Шепетівської ЗОШ №1 (№ 363 – од від 11.10.2021)
- Про зміни до наказу № 108-од від 26.02.2019 «Про склад комісії розслідування випадку булінгу у закладі» (№ 385 – од від 25.10.2021)
- Про виконання наказу управління освіти Шепетівської міської ради № 125 від 12.11.2021р. «Про оновлення заходів щодо попередження та протидії булінгу (цькування) у 2021-2022 навчальному році в закладах Шепетівської ТГ» (№ 432 – од від 19.11.2021)

Основними завданнями Кодексу безпечного освітнього середовища у закладі є:

- виявити чинники, які перешкоджають безпеці учасників освітнього процесу.
- відпрацювати систему узгоджених поглядів і уявлень адміністрації, здобувачів освіти, педагогів, соціально-психологічної служби, батьків на безпечне освітнє середовище школи.
- обґрунтувати умови організації безпечного освітнього середовища та вимоги (критерії) до його ефективної організації для кожного учасника освітнього процесу.
- сформулювати чіткі та конкретні рекомендації здобувачам освіти, педагогічним працівникам, адміністрації школи, батькам щодо організації безпечного середовища в навчальному закладі.

У закладі відпрацьовано систему дії КБОС, яка структурно представлена чотирма рівнями (рис 1):

- I. Адміністративно-управлінський аспект. Планування системи КБОС, аналіз та результати.
- II. Створення комфортної соціально-психологічної взаємодії учасників освітнього процесу.
- III. Моніторинг та контроль за дотриманням положень КБОС.
- IV. Очікувані результати.

Рис. 1

З метою забезпечення комфортного і безпечного перебування дітей в освітньому просторі, у школі створено мотиваційні та розвиваючі простори: коворкінг, буккросинг, науковий хаб, де зі здобувачами освіти проводяться динамічні, читачькі та арт перерви, що дає можливість дітям змістовно відпочити.

Третій рік поспіль реалізуємо проєкт «Безпечна і дружня до дитини школа». Така школа:

- Забезпечена хорошими санітарними умовами: свіжою питною водою, доступним і корисним харчуванням.
- Має нове протипожежне обладнання, систему оповіщення, пожежну сигналізацію.
- Надає рівні можливості для всіх — сприймає всіх дітей однаково, незалежно від їхньої статі, соціального статусу, культурного походження, віросповідання або стану здоров'я.
- Забезпечує якісну освіту.
- Захищає і піклується — враховує інтереси учнів, оберігає їх від ризикованої поведінки, захищає від надзвичайних ситуацій природного, техногенного або соціального походження
- Залучає учнів, сім'ї до співпраці — цінує і стимулює участь батьківських активів та шкільного самоврядування у шкільних заходах.

Важливою складовою безпечного освітнього середовища вважаємо медичне обслуговування дітей, яке здійснюється медичним працівником. Щоденно керівником навчального закладу, сестрою медичною, відповідно до санітарного регламенту, здійснюється контроль за організацією та якістю харчування, дотриманням раціонального режиму освітньої діяльності, навчального навантаження, медичний контроль за виконанням санітарно-гігієнічного та протиепідемічного режиму. [2]

Не менш важливою є інформаційна безпека в освітньому просторі. З цією метою, у школі видано наказ № 363 від 11 жовтня 2021 року «Про створення безпечного інформаційного простору в системі освіти Шепетівської ЗОШ №1», яким передбачено, що вчителі інформатики мають забезпечити централізоване фільтрування несумісного з навчальним процесом контенту шляхом захисту комп'ютерів, робочих місць учнів, підключених до мережі Інтернет. В умовах дистанційного навчання питання інформаційної безпеки має комплексний характер, тому класні керівники, соціально – психологічна служба здійснюють роз'яснювальну роботу серед батьків та учнів з теми безпеки в мережі Інтернет.

Традиційним у нашому закладі є відзначення *Тижня Безпечного Інтернету, під час якого учнями відвідуються відеолекторії, тренінгові заняття, челенджі, флешмоби.*

Також, дотримуючись Закону України «Про захист персональних даних» від 01.06.2010 р. № 2297-VI. та визнаючи право дітей на приватність і захист особистих інтересів, ми дбаємо про дотримання принципів захисту особистих даних дитини та принципів захисту зображень. У закладі розроблено зразок заяви для батьків, де вказано, чи дають згоду останні на обробку персональних даних та здійснення фото- та відеозйомки їхніх дітей.

Відповідно до Положення про внутрішню систему забезпечення якості освітньої діяльності та якості освіти, у Шепетівській загальноосвітній школі I-III ступенів №1 Хмельницької області затверджено наказом директора №03 від 03.01. 2020 р. та схвалено педагогічною радою від 02.01.2020 р. (протокол № 1) Інклюзивне освітнє середовище, універсальний дизайн та розумне пристосування, яке передбачає, що приміщення та територія закладу освіти облаштовуються з урахуванням принципів універсального дизайну та розумного пристосування.

Важливим етапом впровадження КБОС в освітньому закладі є вивчення аналізу його результативності шляхом анкетування здобувачів освіти. Таке дослідження було проведено у нашому закладі у травні 2021 року.

Згідно даних, 98,3% респондентів вказують, що класні керівники, вчителі та адміністрація школи постійно їх інформують та інструктують щодо правил з охорони праці, техніки безпеки під час занять, пожежної безпеки, правил поведінки під час надзвичайних ситуацій.

Учні дають правильне визначення поняття «булінг», знають до кого звертатися у випадку булінгу. 60% зазначили, що у випадку булінгу потрібно звернутися до класного керівника, що свідчить про довірливі стосунки і контакт класних керівників з учнями.

97,9% опитних дотримуються правил для здобувачів освіти, затверджених в освітньому закладі. Водночас 93,2% стверджують, що їх права в освітньому закладі теж не порушуються.

100 % респондентів відмітили, що в школі проводиться інформаційна робота щодо безпечного використання мережі Інтернет.

Таким чином, робота над створенням безпечного та комфортного освітнього середовища в освітньому закладі не припиняється з досягненням нових результатів, а систематизується, продовжується пошук нових ідей, проєктів, ресурсів. Разом з цим важливим є усвідомлення усіма учасниками освітнього процесу власної ролі в необхідності побудови безпечного простору в освітньому закладі.

Значну роль у створенні безпечного та комфортного освітнього простору відіграє соціально-психологічна служба закладу.

Для реалізації проєкту соціально – психологічною службою було охоплено усіх учасників освітнього процесу (учні, педагоги, батьки). Спільно з учасниками освітнього процесу у закладі створюємо новий освітній, комфортний простір, який мотивує дітей, емоційно «заряджає», сприяє позитивному розвитку емоційної сфери дитини та зняттю емоційної напруги. З метою створення безпечного освітнього середовища систематичним є проведення предметних днів або тижнів, зокрема: тиждень проти дії булінгу, акція «16 днів проти насилля», День безпечного інтернету, День толерантності тощо...

Спільно з батьками, учнями у школі створюємо новий освітній простір, який мотивує дітей, емоційно «заряджає», сприяє позитивному розвитку емоційної сфери дитини та зняттю емоційної напруги. Під час здійснення соціально – психологічного супроводу особливу увагу надаємо розвиткові та психологічній роботі з вчителем, адже сучасний вчитель – самодостатній учень. Зокрема систематичним є проведення: коуч– тренінгів та воркшопів з питання: «Шляхи формування здорового психологічного клімату в колективі», «Роль вчителя в самореалізації та самоствердженні учнів», «Професійне здоров'я педагога як ресурс професійно – особистісного розвитку». Створення арт - буків з питань: «Шляхи формування здорового психологічного клімату у колективі»,

«Мої ресурси», «Удосконалення уроку як засіб розвитку творчості учня і вчителя», круглі столи щодо збереження та зміцнення емоційної сфери учасників освітнього процесу. Формуючи таку ключову компетентність як екологія та здоров'я, реалізуємо шкільний проєкт «Безпечна та дружня до дитини школа». Практичними прикладами психологічних форм і методів розвитку емоційної і здоров'я зберігаючої складової особистості учня, які впроваджуються в закладі є Арт – терапевтичні засоби зокрема: психогімнастика, арт-терапія «Ресурси в моєму житті», казкотерапія, кольоротерапія, тісто терапія, музикотерапія, ігрова терапія та дихальна практика та пісочна терапія. Психічне здоров'я утворюють позитивні емоції і почуття, воля, самосвідомість та самовиховання особистості. З метою профілактики втомлюваності в освітньому закладі здійснюються ігрові, динамічні моменти, щоб учні мали зміну діяльності та можливість рухової активності. Велику увагу педагоги закладу приділяють збереженню і зміцненню фізичного здоров'я дітей у процесі занять. З метою профілактики втомлюваності, створення позитивного відношення у процесі навчання, на кожному занятті проводяться фізкультхвилинки(в ігровій формі), пальчикова гімнастика, гімнастика для очей. Систематичним є здійснення та забезпечення активного рухового режиму учнів зокрема, організація динамічних перерв, проведення фікультхвилин.

Системною є робота з батьками щороку в закладі діє Школа «Відповідального батьківства» де було в практичному форматі розглянуті питання такі як, «Що таке відповідальне батьківство», «Конфліктні ситуації підлітків із батьками та іншими дорослими» та ін.

Освітнє середовище має бути безпечним, мобільним, комфортним. Тому й надалі плануємо продовжувати та впроваджувати новітні форми роботи, які забезпечать комплексний і цілеспрямований вплив на розвиток дитини що сприятимуть мотивації учнів до здорового способу життя і позитивної соціальної орієнтації, сприяти

валеологізації освітнього процесу, навчанню з раннього віку навичкам охорони власного життя і здоров'я та поваги до іншої особистості.

Список використаних джерел та літератури

1. Цюман Т.П., Бойчук Н.І. Кодекс безпечного освітнього середовища. Методичний посібник./ Український фонд благополуччя дітей – Київ, 2018, с.4-52
2. Бобровський М.В., Горбачов С.І., Заплотинська О.О. Рекомендації до побудови внутрішньої системи забезпечення якості освіти у закладі загальної середньої освіти. – Київ, Державна служба якості освіти, 2019 - 240 с.
3. Водолазська Т. В. Модель доброзичливого до дітей освітнього середовища [Електронний ресурс] / Т. В. Водолазська // ПостМетодика, №5 (108), 2012. – 2012. – URL: <http://poippo.pl.ua/pm/pdf-1-f-w/PM-108.pdf>

Стаднік Г.В.,
вчитель-логопед
Інклюзивно-ресурсного центру
Красилівської міської ради
Хмельницької області

Профілактика оптичної дисграфії у дітей молодшого шкільного віку із загальним недорозвитком мовлення

У статті розглядається актуальність проблеми профілактики оптичної дисграфії у дітей молодшого шкільного віку із загальним недорозвиненням мовлення. Визначено особливості становлення процесу письма у процесі шкільного навчання. Перечислено найбільш поширені прояви оптичної дисграфії та напрямки корекційно-розвиткової роботи вчителя-логопеда в умовах інклюзивної освіти.

Ключові слова: діти молодшого шкільного віку, порушення писемного мовлення, загальний недорозвиток мовлення, оптична дисграфія, напрямки корекційно-розвиткової роботи, завдання.

У системі реформування загальної середньої освіти провідна роль відводиться її початковій ланці, оскільки саме в цей період у молодших школярів відбувається інтенсивне формування вікових новоутворень, які значною мірою визначають подальший розвиток дитини та успішність її учбової діяльності. Зокрема, одним із основних напрямів навчання є стимулювання у дітей пізнавальної активності, розвиток мовленнєвих здібностей, що реалізується на заняттях з читання та письма. Не викликає сумніву той факт, що формування навичок письма має велике соціальне й педагогічне значення, адже особистість, яка не оволоділа на достатньому рівні писемною навичкою, не може повноцінно реалізувати себе у суспільстві. Письмо є необхідною складовою людської діяльності в усіх її різновидах. Кінцевим результатом засвоєння графіки є розвиток умінь грамотично правильно, точно і змістовно висловлювати свої думки, оволодіння культурою мовлення. В. Сухомлинський писав про те, що **витоки здібностей та обдарувань дитини – на кінчиках їх пальців**. Чим більше впевненості в рухах дитячої руки, тим краще рука взаємодітиме з олівцем, ручкою, тим успішніше відбуватиметься у неї розвиток мислення. Результати наукових досліджень вказують на наявність зв'язку між станом функції рук та станом сформованості психічних функцій. Встановлено також, що рівень розвитку мовлення знаходиться в прямій залежності від сформованості дрібних рухів пальців рук [2, с. 2].

Проблема порушень писемного мовлення школярів є однією з найскладніших та найактуальніших для шкільного навчання. Повноцінне оволодіння писемним мовленням на початковому етапі шкільного навчання виступає необхідною передумовою для успішного засвоєння шкільної програми, формування особистості дитини та її соціальної адаптації, озброєно новими засобами мовленнєвої комунікації у письмовій роботі [5, с. 499].